καρδιά μου, τοῦ Δεσπότη τοῦ ψηλοῦ σὰν γίγαντα, μὲ τὶς κατάσπρες φουστανέλλες του, μὲ τὸ στραβοτσακισμένο κόκκινο φέσι του μὲ τὴ μακρυὰ μεταξωτή του φοΐντα, πόπεφτε ἀπάνω στὴ ζερβιὰ πλάτη του, μὲ τὰ φλωροκαπνισμένα τ' ἄρματά του καὶ τὰ τσιαπράζια του, μὲ τὰ κόκκινα τσαρούχια του, μὲ τὸ πανέμμορφο ξυρισμένο πρόσωπό του καὶ μὲ τὰ μαῦρα, μακρυὰ καὶ στριμμένα πρὸς τὸν ἀνήφορο μουστάκια του, τοῦ Δεσπότη μου ποὺ φανταζόμουν γιὰ ὅ,τι ὡραῖο κι' ὅ,τι εὐγενικὸ κι' ὅ,τι περήφανο εἶχε ἡ πλάσι, γιὰ ὑπεράνθρωπο, αὐτὴν τὴν πανέμμορφη εἰκόνα ποὺ ἤρθε ἕνας παπᾶς, μὲ γένεια, μὲ ράσα, μὲ καλυμαῦκι κι' ἕνα χοντρόσπειρο κομπολόγι στὸ χέρι νὰ μοῦ ξεσχίση, νὰ μοῦ τὴν κάνη κομμάτια καὶ νὰ τὴν πετάξη στὴ λάσπη!

Ἔκλαιγα, ἔκλαιγα τὴν καταστραμμένη εἰκόνα τῆς φαντασίας μου κι' ὁ καϋμένος ὁ Τριαντάφυλλος, μὴ γνωρίζοντας τί εἶχα κι' ἔκλαιγα, μοῦ ἔλεγε:

— Τ' ἔχεις, βρὲ ἀδερφέ, καὶ κλαῖς; Τί σοῦκανε ὁ Δεσπότης; Αὐτὸς δὲν σοῦ εἶπε τίποτε κακό!

— Νά, βρὲ ἀδερφέ, τοῦ εἶπα τέλος, δὲν τὸν ἤθελα παπᾶ τὸ Δεσπότη! Τὸν ἤθελα μὲ φουστανέλλες καὶ μ' ἄρματα...

Θέλησα νὰ φύγω γιὰ τὸ χωριό μου, ἀλλ' ἦταν ἀργὰ καὶ δὲν μ' ἄφησαν, κι' ἔτσι κάθησα χωρὶς νὰ τὸ θέλω.

* * *

Τὴν ἄλλη τὴν ἡμέρα πήγαμε στὴν ἐκκλησία, ὅπου θὰ λειτουργοῦσε ὁ Δεσπότης. Ὕστερα ἀπὸ τὶς «Ὧρες», τοὺς «Κανόνες» καὶ τὶς «Κατεβασίες», ἦρθε κι' ὁ Δεσπότης καβάλλα σ' ἕνα χρυσοκάπουλο μουλάρι. Βγήκαμε ὅλοι οἱ λαϊκοὶ νὰ τὸν δεχτοῦμε, ἀλλὰ μ' ὅλον τὸ σεβασμὸ ποὺ τοῦδειχνε ὁ κόσμος, ἐγὼ αἰσθανόμουν μιὰ ἀντιπάθεια μέσα μου.

Ἄρχισε ἡ λειτουργία. Καμμιὰ δεκαριὰ παπάδες, τοῦ χωριοῦ κι' ἀπὸ τὰ πλησιόχωρα, λειτουργοῦσαν, κι' ὅταν βγῆκε ὁ Δεσπότης στὴν Ὡραία Πύλη μὲ τὰ χρυσᾶ του τὰ ἱερατικὰ καὶ τὴν κορώνα στὸ κεφάλι, ποὺ πρώτη φορὰ τὰ ἔβλεπα, ἄρχισα νὰ αἰσθάνομαι μιὰ ἱερὴ εὐχαρίστησι καὶ νὰ τὸν ἀνέχομαι ὡς Δεσπότη, ἂν καὶ δὲν ἦτταν ἐκεῖνος ποὺ εἶχα πλάσει ἐγὼ μὲ τὴν φαντασία μου κι' ἂν καὶ φοροῦσε παταδίστικα φορέματα.

Κατὰ τὴ λειτουργία, ἡ γλῶσσα τοῦ Τριαντάφυλλου εἶχε γίνει ἀηδόνι. Δὲν ἄφινε ἄλλον νὰ πῆ τίποτε. Ὅλα τὰ γράμματα τἄλεγε ἀπέξω κι' ὁ κόσμος ἀποροῦσε μὲ τὴν ἀξιάδα καὶ τὴν ἀναγνωστοσύνη του.

Πρὶν ἀπὸ τὸ Βαγγέλιο βγῆκε ὁ Δεσπότης στὴν Ὡραία Πύλη μὲ τοὺς παπάδες δεξιὰ κι' ἀριστερὰ κι' ἕνα κόκκινο βιβλίο στὸ χέρι. Ὁ Τριαντάφυλλος πετάχτηκε ἀπὸ τὸ ἀναλόγιο καὶ πῆγε μπροστὰ τοῦ καὶ γονάτισε. Ὁ Δεσπότης τοῦ ἔβαλε τὴν ἄκρη τοῦ πετραχηλιοῦ του στὸ κεφάλι κι' ἄρχισε νὰ διαβάζη ἀπὸ τὸ κόκκινο βιβλίο καὶ νὰ τὸν ἀναγνωστεύη.

Ὅλος ὁ κόσμος τήραγε κι' ἄκουγε μὲ προσοχὴ τὰ λόγια ποὺ διάβαζε ὁ Δεσπότης καὶ ποὺ θάξαναν ἕναν ἄνθρωπο νὰ χάση τ' ὄνομα ποὺ τοῦδωσε ὁ νοινός του καὶ νὰ ὀνομαστῆ Ἀναγνώστης. Ὅταν τελείωσε τὸ διάβασμα, ὁ Τριαντάφυλλος σηκώθηκε, φίλησε τὸ χέρι τοῦ Δεσπότη κι' ὁ Δεσπότης τὸν ὠνόμασε Ἀναγνώστη κι' ὅλος ὁ κόσμος φώναξε:

— Ἀναγνώστης! Ἀναγνώστης!

Εἶνε ἀδύνατο νὰ παραστήσω πόσο ζήλευε ἡ καρδιά μου! Ὁ Ἀναγνώστης γύρισε στὴ θέσι του, ἄνοιξε τὸν Ἀπόστολο, μοῦ ἔδειξε τὸ κείμενο καὶ μοῦ εἶπε ἀξιωματικῶς:

— Ξέρ'ς νὰ τὸν πῆς;

— Ξέρω! τοῦ εἶπα μὲ κάποια δειλία.

— Πήγαινε καὶ στάσου στὴ μέση κι' ὅταν ἔρθει ἡ ὥρα καὶ πῶ «Δύναμις, ἅγιος ὁ Θεός...» ν' ἀρχίσης!

Πῆγα καὶ στάθηκα στὴ μέση, κι' ὅταν ὁ Ἀναγνώστης εἶπε «Δύναμις, ἅγιος ὁ Θεός...», ἄρχισα:

— Προκείμενον...

Κι' εἶπα ἕναν Ἀπόστολο ποὺ δὲν εἶχα ξαναπεῖ. Ὅλος ὁ κόσμος ξαπόρεσε μὲ τὴ φωνή μου καὶ μὲ τὸ διάβασμά μου, ὡς κι' αὐτὸς ὁ Δεσπότης, γιατὶ μὲ κάλεσε στὸ Ἱερὸ καὶ μοῦ εἶπε νὰ τὸν ἀκολουθήσω στὸ ἄλλο τὸ χωριὸ ποὺ θὰ πήγαινε, γιὰ νὰ μὲ χειροτονήση Ἀναγνώστη.

Ἀκούγοντας αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Δεσπότη, πέταξα στὰ οὐράνια ἀπ' τὴ χαρά μου, γιατὶ ὡς Ἀναγνώστης θ' ἀποχτοῦσα δύναμι μέσα στὴν ἐκκλησιὰ καὶ δὲν θὰ μαλώναμε μὲ τὸ Γιάννη τὸ Στάχταρη καὶ τὸ Μῆτρο τὸ Μάη, ποιὸς νὰ εἰπῆ τοῦτο κι' ἐκεῖνο, καὶ θὰ τοὺς ἔδινα ἐγὼ πειὰ τὴν ἄδεια τί νὰ λένε αὐτοί.

Ἐξὸν ἀπ' αὐτό, τ' ἀναγνώστεμα θὰ μοῦ χρησίμευε ὡς πιστοποιητικὸ ὅτι τὰ εἶχα μάθει τὰ γράμματα καὶ θὰ γλύτωνα ἀπὸ τὸν πατέρα μου ποὺ μὲ βασάνιζε κάθε μέρα νὰ μάθω γράμματα.

Τὸ δειλινὸ ξεκινήσαμε ἀπὸ τὸ Ράϊκο ὅλη ἡ δεσποτικὴ συνοδεία καὶ πήγαμε στὴν Κρεστούνιστα, μεγαλείτερο χωριό, ὅπου θὰ χειροτονούμουν κι' ἐγὼ Ἀναγνώστης.

Τὸ βράδυ κονέψαμε στὸ καλύτερο σπίτι τοῦ χωριοῦ, φάγαμε, εἴπαμε τ' ἀπόδειπνο μὲ τὸ Δεσπότη, φιλήσαμε τὸ χέρι του καὶ τραβηχτήκαμε νὰ κοιμηθοῦμε ὁ καθένας ὅ-

Η ΣΟΦΙΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΜΑΣ

Η ΠΑΡΟΙΜΙΕΣ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥΣ

Μιὰ φορά, ἐνῶ πήγαινε ἕνας τσοπάνος στὸ δρόμο του, τὸν ἔπιασε μιὰ μεγάλη βροχὴ ποὺ δὲν τὸν ἄφινε νὰ προχωρήση. Τότε κι' αὐτὸς γιὰ νὰ μὴ μουσκέψη, ἀναγκάστηκε νὰ μπῆ σ' ἕνα ξωκκλήσι ὅσπου νὰ περάση ἡ μπόρρα. Ἐκεῖ ποὺ καθόταν, εἶδε ἕνα δοχεῖο μὲ λάδι, προωρισμένο βέβαια γιὰ τὸ καντῆλι τοῦ ἁγίου, καὶ ἐπειδὴ πεινοῦσε, ἄπλωσε μ' αὐτὸ τὸ ψωμί του καὶ τὸ ἔφαγε.

Ἅμα ἔπαψε ἡ καλοκαιρία, ὁ τσοπάνος ἔβαλε τὴ γκλίτσα του στοὺς ὤμους του καὶ κίνησε νὰ βγῆ ἀπὸ τὴν ἐκκλησιά. Μόλις ὅμως ἔφτασε στὴν πόρτα κι' ἔκαμε νὰ βγῆ, δὲν τὸ κατώρθωσε, γιατὶ τὸν ἐμπόδισε ἡ γκλίτσα του.

Ἀπέδωσε τότε τὴν αἰτία στὸν ἅγιο καὶ γυρίζοντας ἄρχισε νὰ τὸν παρακαλῆ νὰ τὸν ἀφήση ἐλεύθερο. Ἐπειδὴ ὅμως δὲν εἰσακούσταν, ὤμωσε καὶ κατεβάζοντας τὴ γκλίτσα του θέλησε νὰ τὴν καταφέρη κατὰ τῆς εἰκόνας λέγοντας:

— Κι' οἱ ἅγιοι φοβέρα θέλουν!...

Ἐννοεῖται ὅτι κατόπιν αὐτοῦ βγῆκε εὔκολα ἀπὸ τὸ ξωκκλήσι, ἀλλὰ ὁ λόγος του ἔμεινε παροιμιώδης.

* * *

Ἡ γυναῖκα ἑνὸς χωρικοῦ τἄχε φτιάξει μ' ἕνα γειτονά της καὶ ἀνταμωνόταν μαζύ του ταχτικά. Μιὰ μέρα ποὺ ἑτοιμαζόταν νὰ πάη στὸ χωράφι μὲ τὸν ἄντρα της γιὰ ὄργωμα, εἰδοποίησε τὸ φίλο της νὰ τρέξη ἀπὸ προτήτερα στὸ χωράφι καὶ νὰ διώξη ἀπὸ κεῖ τὰ ζῶα. Ἔτσι, σύμφωνα μὲ τὶς προθλέψεις της, ὁ ἄντρας της θἄτοεχε νὰ βρῆ τὰ ζῶα καὶ στὸ μεταξὺ αὐτὴ θἄχε καιρὸ νὰ τὰ πῆ μὲ τὸ φίλο της.

Ἅμα ἔφτασαν στὸ χωράφι καὶ δὲν βρῆκαν ἐκεῖ τὰ βώδια, ὁ ἄντρας της πρωτοῦ κινήσει νὰ πάη νὰ ψάξη, τῆ ρώτησε κατὰ ποῦ νὰ τρέξη νὰ τὰ ζητήση. Τότε καὶ αὐτὴ τοῦ ἀποκρίθηκε μὲ τὰ ἀκόλουθα λόγια, ποὺ ἔμειναν ἔκτοτε ὡς παροιμία:

— Ὅσο ὁ νοῦς μου στὸ χωράφι, τόσο νὰ βρεθοῦν τὰ βώδια!...

* * *

Στὰ χρόνια τῆς Τουρκιᾶς ζοῦσε ἕνας χριστιανὸς ποὺ τὸν ἔλεγαν Μουλάρη. Ἐπειδὴ ὅμως τὸ ὄνομά του ἦταν ἄσχημο καὶ προκαλοῦσε τὰ γέλια ἐκείνων ποὺ τὸ ἄκουγαν, παρουσιάστηκε στὸν Καδῆ τοῦ τόπου καὶ ζήτησε νὰ τοῦ τὸ ἀλλάξη.

Ὁ Καδῆς, ἀφοῦ σκέφτηκε κάμποσο, τοῦ ἔδωσε τὸ ἐπώνυμο Σουπᾶς, ποὺ τουρκικὰ σημαίνει πάλι Μουλάρης. Ὕστερ' ἀπ' τὴν ἀλλαγὴ ὁ χριστιανὸς γύρισε στὸ σπίτι του καὶ ἀνάγγειλε χαρούμενος τὸ νέο στὴν γυναῖκα του.

Ἐκείνη ὅμως, πιὸ ἔξυπνη ἀπ' αὐτόν, κούνησε τὸ κεφάλι της καὶ τοῦ εἶπε ἀποφθεγματικά:

— Ὁ Σουπᾶς ὅταν γεράσει πάλι γίνεται μουλάρι!...

* * *

Μιὰ φορὰ ἦταν μιὰ κοπέλλα τοῦθελε, σώνει καὶ καλά, νὰ παντρευτῆ καὶ δὲν ἄφινε σὲ ἡσυχία τὴ μητέρα της, λέγοντάς της κάθε τόσο:

— Μάνα, θέλω ἄντρα! Ὡς πότε θὰ μὲ κρατᾶς ἀνύπαντρη;

Ἀπ' τὶς πολλὲς φορές, ἡ μητέρα της ἡ δυστυχισμένη βαρυέστησε καὶ μιὰ βραδειὰ τῆς εἶπε:

— Ἀνέβα ψηλὰ στὸ δῶμα, κι' ἂν κοιμηθεῖς ὅλη τὴ νύχτα μὲ τὸ παυκάμισο, αὔριο θἄχουμε προξενιὰ στὸ σπίτι μας...

Ἡ ἄψυχη κοπέλλα πῆρε στὰ σοβαρὰ τὰ λόγια τῆς μάνας της κι' ἔκαμε ὅ,τι τῆς παράγγειλε. Ἔτυχε ὅμως ἐκείνη τὴ βραδειὰ νὰ φυσᾶη δυνατὸς ἀέρας ποὺ τῆς ἐπάγωνε ὅλο τὸ κορμί. Αὐτὴ μολαταῦτα ἐξακολουθοῦσε νὰ κάθεται ἐκεῖ πάνω λέγοντας μὲ πεῖσμα:

— Ἀπόψε μὲ τὸν ἄνεμο κι' αὔριο μὲ τὸν ἄγουρο!...

Ὕστερ' ἀπ' αὐτὸ τὸ ξενύχτι, πούντιασε φυσικὰ καὶ πέθανε, τὰ λόγια της ὅμως ἔμειναν στὸ λαὸ ὡς παροιμία.

που τοῦ εἶχαν ἑτοιμασμένο. Ἐμένα μὲ πῆρε ἡ νοικοκυρὰ τοῦ σπιτιοῦ καὶ μ' ἔβαλε στὸ στρῶμα της, ὅπου εἶχε καὶ τὰ παιδιά της.

Κοιμήθηκα ἀμέσως γιὰ νὰ ξυπνήσω τὸ πρωῖ νὰ γίνω Ἀναγνώστης. Κι' ὅταν ξύπνησα σύνταχα—ἦταν δυὸ δικέντρες ὁ ἥλιος—πετιέμαι ἀπάνω γιὰ νὰ πάω στὴν ἐκκλησιά, κι' ἄρχισα ν' ἀπορῶ. Δὲν ἤμουν στὸ ξένο χωριό, ἀλλὰ στὸ... σπίτι μου! Ἐκείνη τὴ στιγμὴ ἄκουσα τὴ μάνα μου νὰ λέη στὴ γειτόνισσα ἀπὸ τὸ παραθύρι:

— Τὸ σκυλοκαλόγερο, ἤθελε νὰ σβύση τ' ὄνομα τοῦ παιδιοῦ μου καὶ νὰ μοῦ τὸ κάνη Ἀναγνώστη! Ἀκοῦς Ἀναγνώστη! Ἀργανώστη! Ἄμα τὄμαθα ἐψές, πῆγα στὴν Κρεστούνιστα, ἠύρα τὸ παιδί μου κοιμισμένο, τὸ ζαλώθηκα καὶ τὄφερα ἐδῶ ὅλη νύχτα! Τώρα ἂς καρτερεῖ ὁ σκυλοκαλόγερος! Ἀκοῦς, ἀκοῦς! Ν' ἀλλάξη τ' ὄνομα τοῦ παιδιοῦ μου ὁ σκυλοκαλόγερος! Κι' ἐγὼ τί Χρῆστο θὰ εἶχα τότε! Τὸ παιδί μου Χρῆστος βαφτίστηκε κι' ὄχι Ἀναγνώστης—Ἀργανώστης!...

ΧΡ. ΧΡΗΣΤΟΒΑΣΙΛΗΣ